

20/1

96

NOTISJAKT

DE FORSKNINGAR i Sveriges senare parlamentariska historia som bedrivits särskilt i Uppsala har givit resultat av stort värde. Med stöd av dagboksanteckningar och brev har det politiska spelet, i ordets mest begränsade mening, blivit belyst, regeringskriser och uppgörelser har i detalj klarlagts. Men i allför stor omfattning har denna forskning sysslat med personhistoriska specialfrågor, med vad X sade då och Y då eller om Z givit riktiga uppgifter i ett visst samtal eller ett visst brev. De stora sammanhangen har stundom snarare bortskymts än fixerats i denna anhopning av petisser. Orsaken är uppenbarligen att forskarna haft en mängd "efterlämnade papper" till sitt förfogande och att utnyttjandet av detta material har framstått som det centrala syftet; man har inte sett skogen för bara träen, man har försummat de idehistoriska och sociologiska sammanhangen, som kräver tankemöda och analytisk

skärpa, för att stanna vid det bokhålleri med notiser som fordrar endast ordentlighet och elementär teknisk färdighet. Axel Bruswitz hade förmågan att insätta nya rön av denna art i konturskarpa skildringar och eleganta "miniaturporträtt; hans lärjungar och efterföljare har väsentligen saknat denna begåvning. Inför åtskilligt av vad som här presterats blir man benägen att uppsmana politikerna att bränna sina papper, så att vi skall slipa på dem reproducerade i ointressanta avhandlingar.

Ett exempel på genren är fillic *Lars Freemans* skrift *Med liberalismen i blodet* (Natur och Kultur, 8:50). Under denna missvisande titel publiceras en rad uppsatser som berör liberalismens, eller rättare de liberalt orienterade partiernas historia: uppkomsten av en liberal organisation i Göteborg, partisprängningen 1923, folkpartiets tillkomst 1934 och en del annat. I boken finns ingen undersökning värd detta namn av liberalismens ursprung och idéer eller av vederbörande partiers sociala förankring och politiska insatser. Den person som skrivit förlagsreklamen prisar de "levande porträtt" av politiker som tecknas; han har tydligen inte läst skriften, ty några porträtt — än mindre "levande" — finns inte. Det hela är en samling förvuxna notiser, i vilka ofta det väsentliga förbigås, medan en del förut icke uppmärksammade protokoll, brev och artiklar redovisas med pinsam fullständighet. Det är anmärkningsvärt att forskningsbidrag till dess utarbetande givits från Statens samhällsvetenskapliga forskningsråd och Karl Staaffs fond för frisinnade ändamål.

HERBERT TINGSTEN

D • N

23/1 1959

Pensionsfrågan klar

Om inte något helt oförutsett inträffar kommer den socialdemokratiska propositionen i pensionsfrågan att antas av riksdagen. På grund av partiställningen i andra kammaren har avgörandet kunnat träffas av en enda man, folkpartisten Ture Königson, som i torsdags i en artikel i Göteborgs Handels- och Handels-Tidning meddelade "att det för mig inte kan bli fråga om någon nejöst nu i vår". Om hr Königson kommer att avstå från att rösta i slutvoteringen eller rösta med socialdemokraterna framgår inte av inlägget, inte heller hur han kan tänkas ställa sig vid de preliminära voteringarna. Men klart är att han vill medverka till pensionsfrågans snara lösning, och en konsekvens härav blir att han inte kan följa majoriteten av sitt parti — även om folkpartiets linje mot förmodan skulle kunna vinna majoritet i andra kammaren står första kammarens flertal klart på den socialdemokratiska linjen.

I sin artikel betonar hr Königson att folkpartiet då det vid slutvoteringen förra våren röstade på högerens nejlinje motiverade detta med att partiet ville ha sitt förslag underställt folkets prövning. Junivalet innebar, fortsätter hr Königson, att folket "underkände vårt förslag... särskilt markant var det att de som direkt berördes av förslaget valde det av socialdemokraterna förordade systemet före vårt... En klar majoritet av löntagarna har sagt att de vill ha ett fördelningssystem, och då böjer jag mig solidariskt för det, utan försök att sabotera... Ett 'nej' nu skulle innebära att mina arbetskamrater med full rätt skulle kunna kalla mig en förrådare mot vår gemensamma sak."

Vidare beklagar hr Königson att någon uppgörelse mellan folkpartiet och socialdemokraterna inte kommit till stånd. I fondfrågan var man på socialdemokratiskt håll beredd att göra stora eftergifter, betonas det. "Att det här inte blev en överenskommelse beror mindre på socialdemokraterna än på den borgerliga tron att det för all framtid ska sitta en socialdemokratisk regering här i landet. Inom parentes vill jag säga att risken också är stor för det så som folkpartiet nu uppträder." Hr Königson anser alltså inte att skulden "ligger så helt på socialdemokraterna som vi vill göra gällande.

Vi lider påtagligt av den allmänna svagheten att förstora upp andras fel, under det att vi knappast varseblir våra egna."

Enligt Dagens Nyheter mening är hr Königsons ställningstagande sympatiskt i sin uppriktighet och hans motivering till stora delar stark. Att vi har den uppfattningen är självklart, då vi på viktiga punkter sedan junivalet framfört samma tankegångar som hr Königson nu gör. Särskilt väsentligt synes det oss att en stor folkmajoritet uttalat sig för en lagfäst pension och att en överväldigande majoritet inom denna majoritet röstat på socialdemokratin; därför synes det oss naturligt att den kompromiss som i i det längsta hoppats på skulle ligga närmare socialdemokratin än folkpartiets linje. Det förhållandet att de flesta som saknar tilläggs-pension röstat eller valt för en sådan pension, medan den negativa linjen efter all sannolikhet samlat flertalet av dem som redan är tillförsäkrade pension är också enligt vår uppfattning av vikt. Att hela folkpartiet nu i sista hand skulle rösta rent negativt vore en katastrof för partiets möjlighet att vinna anslutning inom arbetarklassen, och även av detta skäl är hr Königsons ställningstagande glädjande.

I andra avseenden kan man självfallet diskutera hr Königsons hållning. Egendomligt är det att han under sommarens debatter inte klart sade ifrån att en uppgörelse mellan socialdemokratin och folkpartiet måste komma till stånd; hr Königson borde rimligen ha kunnat utöva stort inflytande på folkpartiets hållning. Det kan också sägas att hr Königson genom att nu deklarerar hur han kommer att rösta gör det svårare att uppnå behövliga jämkningar i regeringsförslaget. Vi hoppas att socialdemokratin, särskilt i fondfrågan, gör sakligt starkt motiverade ändringar i sin linje. Det vore orätt om partiet hänsynslöst utnyttjade sitt goda taktiska läge. De politiker och tidningar som förklarar en uppgörelse med socialdemokratin omöjlig och till och med vägrat att gå in på förhandlingar om en sådan uppgörelse har emellertid inte skäl att kritisera hr Königson för att han föregripit förhandlingarna och voteringarna i riksdagen. De borde tvärtom erkänna att vad som skett genom hr Königsons deklaration är konsekvensen av deras eget uppdande.